

Mūsų kultūros paveldas

Vertingi kultūros paveldo objektai Videniškiuose

Videniškiečiai – nedidelis miestelis Molėtų rajono pakraštyje (ribojasi su Ukmergės r.). Tačiau jis garsus kultūros paveldo objektais. Dalį jų pavyko išsaugoti sovietinės okupacijos metais. Prie jų išsaugojimo prisideda kunigaikščių Giedraičių gentainis Oksfordo universiteto (Anglija) profesorius Mykolas Giedraitis, jo sūnus Daumantas Mikas Giedraitis ir kiti šio krašto žmonės.

Lietuvos kultūros paveldo departamento Utenos teritorinio padalinio darbuotojai nuolat rūpinasi, kad išsaugotų Videniškių XIV a. - XVII a. vertingus paveldo objektus. Neseniai Videniškiuose

buvo susirinkęs didelis šalies paminkloaugininkų būrys. Atvyko LR kultūros paveldo departamento direktorė Diana Varnaitė, Kaišiadorių vyskupijos, Utenos teritorinio padalinio, Molėtų rajono savivaldybės, Videniškių parapijos ir seniūnijos atstovai.

Jei lankėsi Videniškių šv. Lauryno bažnyčioje, Atgailos kanauninkų vienuolyne, Baltadvario bastioninėje pilyje, Liesenų piliakalnyje. Tai objektai, kurie turi didelę reikšmę šalies istorijai. Viską sunku įvertinti pinigais. Juos būtina išsaugoti ateities kartoms. Baltadvario pilis yra tik liekanos. Jos uždengtos ir, kiek leidžia

Kunigaikštis Mykolas Giedraitis (centre), jo sūnus Daumantas Mikas Giedraitis (kairėje) ir kun. Vitas Bučinskas Videniškių bažnyčioje dabar.

galimybės, saugomos.

Geresnė būklė bažnyčios ir vienuolyno. Bažnyčia eksploatuojama. Joje vyksta pamaldos, aukojamos šv. Mišios, renkasi žmonės. Ji pagal galimybes sutvarkyta, suremontuota. Ją gerai prižiūri dabartinis parapijos klebonas Juozapas Napaleonas Anusevičius, dvasinį darbą dirbantis 45-erius metus (kunigu iššventintas 1967 m.). Jis rūpinasi šoninių altorių, kunigaikščių Giedraičių koplyčios ir kitų paveldui svarbių daiktų išsaugojimu. Bažnyčioje yra pamokslų sakykla,

išlikusi iš pirmosios Videniškių bažnyčios, kuri, pagal archyvinis duomenis, statyta 1549 metais. Taigi sakykla netrukus sukaks 500 metų. Jai reikia ypatingos priežiūros ir rūpesčio.

Kultūros paveldo specialistams daugiau nerimo dėl Videniškių Atgailos

Videniškių šv. Lauryno bažnyčia.

Valdas ADAMKUS

Paskutiniai kadencijos metai

(Atkelta iš „Utenio“ Nr. 21)

2009 metų liepos 6 diena, Vilnius. Didi ir iškilminga diena – Lietuva švenčia savo tūkstantmetį. Atvyko Danijos, Norvegijos, Švedijos karaliai, Lenkijos, Latvijos, Ukrainos, Suomijos, Islandijos, Gruzijos prezidentai, Estijos ministras pirmininkas ir daugybė kitų svečių.

Renginiai vyko visą dieną, juos transliavo televizija. Man bene labiausiai jaudinantis buvo Lietuvos himno giedojimas. Lygiai 9 vakaro mes, susirinkę Vilniuje, ir po visą pasaulį pasklidę lietuviai daugelyje užsienio miestų vienu metu užtraukėme mūsų „Tautiška giesmė“.

2009 metų liepos 8 diena, Vilnius. Prezidentūros kieme surengėme iš Tūkstantmečio odisėjos – kelionės aplink pasaulį - grįžusių jachtos „Ambersail“

(„Gintarinė burė“) buriuotojų sutikimą. Klausydama šis pasakojimo, kaip entuziastingai juos sutiko užsienio lietuviai, prisiminiau panašius išgyvenimus pats patyręs, kai su JAV lietuvių krepšininkais, būdamas delegacijos vadovu, keliavau po Pietų Ameriką ir Australiją.

„Ambersail“ įgula aplankeytuose uostuose lietuvių bendruomenėms perduodavo mano sveikinimo laišką ir per sutiktuves išskeldavo prezidento vėliavą. Šiandien ji man buvo gražinta.

2009 metų liepos 9 diena, Vilnius. Šventės baigėsi, bet šventinė aura dar tebetvyro. Nusisekė ir orai. Baiminomės, kad lietus gali sugadinti dainų ir šokių šventes, bet gal tūkstančių žmonių maldos pasiekė dangų ir sulaukėme puikaus oro.

Šiandien man – dar viena dvasios atgaiva. Aplančiau Joniškį ir Akmenės rajone esančias dvi gimnazijas, įteikiau gimnazistams brandos atestatus. Šie susitikimai su Lietuvos ateitimi man puiki kadencijos pabaigos dovana.

2009 metų liepos 10 diena, Vilnius. Visą dieną štabo nariai tuština darbo stalus, perneša mano asmeninius daiktus ir popierius į man, kadenciją baigusiam prezidentui, skirtas patalpas kitame prezidentūros rūmų korpuse. Išsikraustyti turime iki vakaro, nes patalpų valyti ir parengti naujai komandai ateina valytojos. Visa, kas nereikalinga, išmetame ar sudeginame – židinytis net žaižaruoja įkaitęs nuo smarkios ugnies.

Mudu su Alma grįžome į namus tik persirengti, nes 18.30 į Baltąją salę sukvie-

tėme dalį svarbiausių bendradarbių ir būrį per rinkimų kampanijas mums talkinusių asmenų. Apsiribojuome 120 svečių, nors norėjosi pakviesti gerokai daugiau žmonių – ir tikrai jie to nusipelnė, bet paprasčiausiai nebuvo vietos. Kiek daugiausia tilpo į salę, tiek ir kvietėme. Atvyko svečių net iš JAV, Prancūzijos, kitų šalių. Visas išlaidas padengėme patys, nė cento valstybės pinigų neišleidome.

Nenorėdami, kad mūsų vakarėlį kaustytų oficialumo dvasia, paprašėme svečių nesakyti jokių kalbų. Išimtis buvo padaryta tik mano vyriausiajam patarėjui Ramūnui Vilpišauskui, na, ir prezidentas Algirdas Brazauskas, priejęs prie mikrofono, pažėrė man širdingų linkėjimų. Bendravome visiškai laisvai. Tai buvo nepamirštamas draugų susitikimas. Žavus vakaras, jokio atsiveikimo su pareigomis liūdesio.

2009 metų liepos 12-oji, paskutinė kadencijos die-

na, Vilnius. Šią dieną norisi užfiksuoti dienoraštyje protokoliškai tiksliai. Į Seimą su Alma atvykome 10.48. Pasitiko Seimo pirmininkas Arūnas Valinskas ir protokolo tarnybos atstovai.

Rūmuose prezidentui skirtame kabinete jau laukė prezidentas Algirdas Brazauskas su ponia Kristina ir Vytautas Landsbergis su ponia Gražina, kiti pareigūnai. Paskutinė atėjo Dalia Grybauskaitė.

Posėdis turėjo prasidėti 11 valandą, tad dar turėjome laiko pasišnekučiuoti gurkšniodami kavą.

Seimo pirmininkui paskelbus neeilinio posėdžio pradžią, į sausakimšą salę pirmieji įžengėme mudu su Alma ir buvome sutikti labai ilgais plojimais bei maloniomis šypsenomis.

Mums atsėdus, įėjo išrinktoji prezidentė. D. Grybauskaitė. Po kardinolo Audrio Bačkio invokacijos, Seimo pirmininko ir mano kalbų Konstitucinio Teismo

(Nukelta į 9 psl.)

LIETUVOS DUJOS

Gerbiamieji gamtinių dujų vartotojai,
PRIMENAME: pajutę gamtinių dujų kvapą, kreipkitės į visą parą dirbančią dujų avarinę tarnybą šiais telefonais:

04 „Teo LT“ tinkle (nemokamai)   **1804** „Bitė Lietuva“ tinkle (mokestis pagal patvirtintą tarifą)   **(8-45) 500 904** iš visų tinklų (mokestis pagal patvirtintus tarifus)

Bendrosios informacijos telefonas **1894**

Naujienos! įvykiai

Didžiuosiuose miestuose butų kainos vasarį beveik nekito

Butų kainos vasarį penkiuose didžiausiuose Lietuvos miestuose beveik nepakito. Tokie duomenys gauti remiantis „Ober-Haus“ Lietuvos butų kainų indekso (OHBI) reikšme.

Butų kainos Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje nesikeičia jau antrą mėnesį iš eilės - OHBI rodiklis žymiai nekinta.

Vilniuje po 2011 m. pabaigoje ir šių metų sausį fiksuoto butų kainų mažėjimo vasarį jau buvo užfiksuotas 0,2 proc. kainų ūgtelėjimas. Tuo tarpu Kaune stebimas 0,4 proc. kainų sumažėjimas. Kituose Lietuvos didmiesčiuose (Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje) kainų pokyčių vasarį nebuvo užfiksuota.

Per paskutinius 12 mėnesių Vilniuje butai pabrango 1,2 proc. Kituose šalies didmiesčiuose metinis butų kainų pokytis yra neigiamas: Kaune butai pigo 2,0 proc., Klaipėdoje - 1,9 proc., Šiauliuose - 3,7 proc. ir Panevėžyje - 1,7 proc.

Kitose Baltijos šalių sostinėse ryškiausi pokyčiai vasario mėnesį buvo fiksuojami Taline. „Ober-Haus Real Estate Advisors“ duomenimis, Estijos sostinėje butų kainos pakilo 2,1 proc., o Rygoje išliko nepakitusias. Varšuvoje ir toliau stebimas lengvas 0,6 proc. butų kainų kilimas.

Ryškiausi metiniai butų kainų pokyčiai, „Ober-Haus“ duomenimis, yra Estijos sostinėje: Taline butai, palyginti su 2010 metų vasario mėnesiu, pabrango 13,7 proc., Rygoje metinis augimas siekia 4,9 proc., Vilniuje - 1,2 proc. Tuo tarpu Varšuvoje per metus butai atpigę 1,1 proc.

Nuo aukščiausio apibendrinto būsto kainų lygio, kuris tiek trijose Baltijos šalių sostinėse, tiek ir Varšuvoje buvo pasiektas 2007 m., iki šių metų vasario mėnesio labiausiai butų kainos yra smukusios Rygoje - 58,3 proc. Taline nuosmukis siekia 37,9 proc., Vilniuje - 39,3 proc., Lenkijos sostinėje Varšuvoje - 9,9 proc.

ELTOS inform.

Vertingi kultūros paveldo objektai Videniškiuose

Taip įsivaizduojamas Baltadvario pilies bastionas XVII a.

(Atkelta iš 4 psl.)

būtų buvęs sunaikintas. Daug sakralinės paskirties pastatų sugriauta. Bet jis buvo pritaikytas Videniškių besikuriančiai aštuonmetei, vėliau vidurinei mokyklai. Vienuolyne mokėsi vaikai. Dabar, kai vaikų sumažėjo, kai vidurinė mokykla reorganizuota į pagrindinę (ir šiai yra pavojus išnykti), vienuolyno patalpos beveik tuščios. Pirmajame aukšte yra įsikūrusi mokyklos biblioteka, antrasis aukštas, rūšiai ir požemiai tušti. Mokyklos direktorius Kazimieras Karalius, mokytojai stengiasi išsaugoti pastatą. Žiemą jis kūrenamas. Bet, anot paveldo specialistų, didesnė grėsmė vasarą, nes pastatas prastai vėdinamas, ant storo mū-

Baltadvario pilies liekanos.

Videniškių vienuolynas.

Palaimintasis Mykolas Giedraitis (1425- 1485).

ro sienų, rūsiuose kaupiasi drėgmė.

Nuėmus kelis sluoksnius tinko ir dažų ant sienų rasta puikių XVII a. piešinių, paveikslų. Jie nėra geros kokybės, bet juos galima restauruoti, atnaujinti.

Ką daryti? Kaip išsaugoti paveldo vertybes?

Visiems aišku, kad neekspluatuojamas pastatas nyksta. Reikia, kad buvusiam vienuolyne atgytų gyvenimas. Inicijatyvi Videniškių seniūnijos seniūnė Genovaitė Mozūrienė siūlo įkurti tuščiose patalpose senųjų amatų centrą, susieti jį su švietėjiška edukacine veikla, nekeičiant pastato autentiškumo.

Videniškiuose diskutavę Kaišiadorių vyskupijos generalvikaras monsinjoras teologijos mokslų daktaras kun. Algirdas Jurevičius, Molėtų dekanato dekanas, Molėtų parapijos klebonas monsinjoras kun. Kęstutis Kazlauskas, dailininkas Vaidotas Žukas, Kultūros paveldo departamento Utenos padalinio specialistas Arūnas Giraitis, Molėtų rajono meras Stasys Žvinys, Molėtų rajono paminkloaugininkė Nijolė Stalnionienė ir kiti priėjo vieningą nuomonę, kad Videniškių Atgailos kanauninkų vienuolynas turėtų būti panaudotas, kad jis nenyktų, nepelytų, kad jame būtų jaučiama šiandieninio gyvenimo dvasia.

Algirdas MEILUS
Nuotraukos Valento Laurinavičiaus, Jono Bareikio ir autoriaus.

SKUBIAI PIRKČIAU SKLYPĄ

Utenos, Ignalinos, Molėtų rajonuose.

- Sklypas sodybai
- Ant ežero kranto
- Patogus privažiavimas
- Vaizdinga vieta
- Tvarkingi dokumentai
- Prioritetas sklypams su statybos leidimu.

Kontaktai:

el. p. aisteasteja21@gmail.com
Tel. 8 652 86 453

Naujienos švytkai

LSD gali padėti alkoholikams liautis gėrus

Išanalizavus septintajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje atlikto tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad viena dozė haliucinogeninio narkotiko LSD gali padėti alkoholikams liautis gėrus, skelbia BBC.

LSD yra stipriausias žinomas haliucinogenas. Norvegijos mokslo ir technologijų universiteto mokslininkai peržiūrėjo nuo 1966 iki 1970 metų atliktų tyrimų, kuriuose dalyvavo 500 alkoholiškumo sergančių pacientų, duomenis.

Visi pacientai dalyvavo alkoholiškumo gydymo programose, bet dalis jų gavo vienkartinę nuo 210 iki 800 mikrogramų LSD dozę. LSD dozę gavusių pacientų grupėje piktnaudžiavimas alkoholiu sumažėjo 59 procentais, tuo tarpu kitoje grupėje - 38 procentais. Šis poveikis išliko šešis mėnesius po haliucinogeno pavartojimo. Po metų poveikis dingo.

Ataskaitos autoriai teigia, kad vienkartinė LSD dozė teigiamai veikia piktnaudžiavimą alkoholiu. Jie mano, kad reguliariau skiriamos LSD dozės gali turėti ilgalaikį teigiamą poveikį.

ELTOS inform.

Paskutiniai kadencijos metai

(Atkelta iš 4 psl.)

pirmininkas prisiekdino naująją Lietuvos Respublikos prezidentę Dalią Grybauskaitę.

Pirmą kartą Lietuvos prezidentė tapo moteris. Stebėdamas jos inauguracijos ceremoniją, širdyje linkėjau: „Dieve, padėk jai! Juk jos sėkmė – Lietuvos sėkmė“.

Po iškilmingų pamaldų išeidami iš Arkikatedros sąmoningai atsilikome nuo priekyje einančios prezidentės, kurią plojimais sveikino žmonės. Tačiau paaiškėjo, kad mums su Alma ne taip lengva irtis per minią. Žmonės plojo, sveikindami į mus tiesė rankas ir skandavo: „Ačiū, ačiū, ačiū!“

Protokolo tarnybos atstovai ragino mus eiti greičiau, kad prezidentei netektų laukti, bet ir jie įsitikino, kad nepavyks skubiau prasibrauti pro minią, - iki pat durų vos vos slinkome.

Pasiekę Katedros aikštę, su prezidentė D. Grybauskaitė apėjome ten išrikiuotus visų rūšių kariuomenės dalinius, tuomet iš tribūnos priėmėme jų parada. Šalia buvo Vyriausybės nariai, valstybės pareigūnai, dvasininkai, kiti garbūs svečiai.

Alma stovėjo tarp manęs ir premjero Andriaus Kubiliaus. Priimdami kariuomenės parada, prezidentė D. Grybauskaitė ir aš žengtelėjome keletą žingsnių į priekį. Kai grįžau į ankstesnę vietą, žiūriu – nėra Almos. Iškart supratau, kad jai kažkas atsitiko. Vėliau ji pati papasakojo, kad staiga pajuto, tarsi po kojomis būtų ėmusi svyruoti tribūna. Alma paklausė A. Kubiliaus, ar negalėtų įsikibti jam į ranką. Jis, supratęs, kad kažkas negerai, davė ženklą apsaugos vyrams ir šie pamažu nuvedė ją į šalia stovintį automobilį. Matyt, Almai pasidarė silpna

nuo karščio. Pasėdėjusi vėsinamame automobilyje, ji pasijuto geriau.

Kaip numato ceremonias, perdaviau prezidentei Valstybės antspaudą ir Konstituciją. Nusileido virš rūmų plevėsavusi mano vėliava, karininkas ją atnešė ir įteikė man. Stebėjau, kaip kyla jau prezidentės Dalios Grybauskaitės vėliava, žyminti, kad mano penkerių metų kadencija baigta ir prasideda jos penkmetis.

Aš dar praėjau pro išsiriakiusių Vyriausybės, Seimo narių, užsienio diplomatų eiles ir su kiekvienu atsisveikinau asmeniškai. Tuomet, aidint žmonių ovacijoms ir skanduotėms „ačiū, ačiū, ačiū“, nuėjau prie automobilio, dar pamojavau atsisveikindamas ir mes su Alma išvažiavome namo.

Važiavau ramus, nes širdy jaučiau, kad padariau, ką galėjau, dirbau su meile savo žmonėms, sąžiningai

tarnavau Tautai ir Valstybei.

Liūdesys neslegia, nes suvoki, kad baigėsi tik kadencija, o gyvenimas dėl to nesustojo. Galvoje jau sukasi sumanymai, ką veiksiu ateityje. Žinau, kad būsiu aktyvus, stengsiuosi būti naudingas savo šaliai, kūrybingai naudodamasis savo sukaupta gyvenimo patirtimi.

Baigdamas antrosios ir kartu paskutinės kadencijos laikotarpio dienoraštį, negaliu neįrašyti šių žodžių: ačiū tau, Alma. Tu palikai neišdildamą pėdsaką Lietuvos visuomenės gyvenime.

Paskutinei kadencijai pasibaigus...

Jau kai pirmą kartą apsisprendžiau kelti savo kandidatūrą prezidento rinkimuose, žinojau, kad 27 metus dirbdamas didžiausio JAV regiono aplinkosaugos vadovu sukaučiau politinės, administracinės ir gyvenimiškosios patirties, leidžiančios imtis tokių atsakingų pareigų. Tikėjau,

kad galiu padėti savo tautai eiti integracijos į Vakarų bendruomenę keliu, plėtoti demokratiją ir kelti visuomenės gerovę.

Jau buvau įgijęs ir diplomatinio darbo patirties, nes, eidamas JAV Vidurio vakarų regiono aplinkos apsaugos agentūros vadovo pareigas, turėdavau drauge su Kanados pareigūnais spręsti Didžiųjų ežerų ekologijos problemas. Vėliau, Vašingtonui ir Maskvai mėginant mažinti tarptautinę įtampą ir sumanius bendradarbiauti aplinkos apsaugos srityse, tapau JAV delegacijos vandenvalos klausimais vadovu, nuolat atvykdavau derybų į Sovietų Sąjungą. Ne kartą teko bendrauti ir su Europos, ir su Pietų Amerikos šalių aplinkosaugos pareigūnais, politikais. Tai leido man tikėtis, kad sugebėsiu deramai atstovauti Lietuvai tarptautinėje arenoje, pažinodamas Vakarų pasaulį, įstengsiu sustiprinti mūsų valstybės autoritetą.

(Tęsinys kitame numeryje.)